

SOBRE LA VIDA DE VICENT FERRER, VALENCIÀ UNIVERSAL

Fèlix Manel Alarcon Menargues

*Universitat d'Alacant*

1. INTRODUCCIÓ

**E**n aquest estudi tenim la intenció d'aprofundir sobre una de les vides més populars de l'hagiografia medieval, la vida del pare dominic Vicent Ferrer, possiblement el valencià més universal de tots els temps. Intentarem anar més enllà de la visió popular que se'ns ha transmés a base de devocionaris i rondalles. Per a tractar la vida del pare Vicent ens centrarem en el recull més significatiu d'obres que han tractat el tema, principalment les obres medievals més importants, com la vida dedicada al sant de Miquel Pereç, que beu de les primeres vides que parlen sobre sant Vicent —com la d'Antoni Pierozzi, Ranzano o Castiglione—, així com la *Llegenda daurada* de Iacopo da Varazze, més alguna obra actual.

Però per quin motiu fer un estudi sobre els aspectes més destacables de la vida d'aquest predicador? La resposta és senzilla; sant Vicent Ferrer protagonitzà un dels fenòmens de predicació de masses més impressionants de la història de la cristiandat. El seu projecte personal era, ni més ni menys, salvar el món del pecat, de l'errada i del desastre final. Va ser un comunicador colossal, amb una paraula potent i seductora, capaç de commoure i arrossegar milers de persones amb posades en escena pròpies dels grans artistes mediàtics de la música actual; en definitiva, va ser el protagonista d'una aurèola llegendària plena de meravelles que provoquen en l'actualitat un escepticisme distant i, per què no dir-ho, saludable. Però la figura de sant Vicent va més enllà d'aquesta vessant d'*actor mediàtic*. I és que la figura històrica del sant valencià no és gens ni mica menor —tot el contrari—, sobretot des del punt de vista polític. El seu prestigi civil i eclesiàstic va contribuir a la resolució d'assumptes de vital importància, com el desenllaç del Cisma d'Occident; i el seu vot va resultar decisiu en les deliberacions del Compromís de Casp, on es decidia quina seria la nova monarquia de la Corona d'Aragó. Per últim, no podem oblidar l'aportació del pare Vicent a la literatura catalana, amb els seus sermons: contribució cabdal a la

literatura moralitzant dels segles XIV i XV, i aspecte de gran importància en la imatge popular que s'ha creat de sant Vicent al llarg dels segles.

Per tots aquests motius trobem interessant fer un estudi sobre la vida de sant Vicent Ferrer: saber com es va conformar la figura d'aquest personatge que va més enllà de la importància local i nacional, i que esdevé tot un emblema del seu temps.

## 2. NAIXEMENT I JOVENTUT

Sant Vicent Ferrer va nàixer a València el 23 de gener de 1350, fill del notari Guillem Ferrer i de la gironina Constança Miquel. Si atenem a les dues obres principals que tindrem presents durant l'estudi, la *Vida de sant Vicent Ferrer* de Miquel Pereç (1510) i la *Llegenda daurada*, així com també la tradició local, veiem que el naixement del sant ja ve marcat per fenòmens miraculosos. Constança Miquel, que ja era mare d'un fill (Bonifaci Ferrer), va tenir un embaràs d'allò més tranquil, sense dolors. Açò va ser interpretat per la mare com una revelació que el fill seria una gran persona. El segon fet miraculós que també relaten les dues obres anteriorment citades són els sons de gos provinents de l'interior de la mare, prodigi que homes de Déu i el mateix bisbe de València interpretaren com un indici diví. Aquest fet es repeteix d'una forma gairebé idèntica en la tradició popular i en l'hagiografia medieval del naixement de sant Doménec de Guzman. La mare del fundador de l'Orde de Predicadors, quan encara estava embarassada, va tenir somnis on veia el xiquet com un cadell de gos amb una tea encesa a la boca i amb una lluna al front que prefigurava el predicador insigne que després seria. Precisament un altre aspecte relacionat amb el naixement del sant valencià és l'aparició de sant Doménec de Guzman que va tenir el pare de sant Vicent. Aquest aspecte no apareix en la *Llegenda daurada* però sí en l'obra de Miquel Pereç:

Dormint una nit son pare en la tancada cambra perquè la santedat de aquest esdevenidor fill li fós mostrada, li paregué semblant visió veure que, essent en la sagrada sglésia dels frares preicadors, hun reverent frare sermonava, y endreçant a ell les paraules, li deya: -Stau alegre, stimat fill, que no passarà spay de molts dies que la virtuosa muller vostra parrà hun fill de tan gran perfecció de vida, de tan excelsa doctrina y de fama tan gloriosa, que per totes les parts on hirà serà

reverit y honrat som si fos hu dels dotze gloriosos apòstols, e serà vestit de semblant hàbit que yo porte

Per altra part, les dues fonts tracten el tema del nom, però l'obra de Miquel Pereç ho fa amb més detall:

Volgué la divina disposició dispondre que, venint a la llum de aquest enfosquit món, en lo sant batisme lo nom de Vicent li posasse –que vol dir vencedor...

La *Llegenda daurada* només diu que el nom de bateig va ser un altre presagi diví, però no fa cap referència onomàstica. Actualment el lloc on va ser batejat el sant, l'església de Sant Esteve, gaudeix d'una gran afluència de fidels vicentins. Hem de recordar que aquest temple valencià també va ser l'escenari del bateig d'un altre sant local, sant Lluís Beltran.

Totes les fonts consultades destaquen la beatitud i la caritat que des de ben jove mostrava sant Vicent Ferrer, assistint a misses diàries i peregrinant per totes les esglésies de València. La tradició popular arreplega el conegut *Miracle del mocadoret* durant aquesta època de la infantesa del sant. A banda de destacar l'afició de Vicent Ferrer a visitar les esglésies i a sentir els sermons dels predicadors, cap font relata res més sobre la seua vida fins que no ingressa en l'Orde de Predicadors l'any 1368, a l'edat de 18 anys.

D'aquesta època tenim diferents informacions depenent de la font. D'una banda hi ha les que destaquen la relació de sant Vicent Ferrer amb els alts estaments eclesiàstics: és el cas de la *Llegenda daurada* que subratlla la relació del sant valencià —confessor i mestre del Sacre Palau— amb el papa d'Avinyó. D'altra banda l'obra de Miquel Pereç se centra més en la figura miraculosa del pare Vicent. I és que a partir d'ací Pereç anirà alternant les fonts: d'una banda el *Chronicon* de sant Antoni (1457) que havia fet servir per a parlar dels primers anys del sant, i d'una altra banda la *Vita sancti Vicentii confessoris* de F. Castiglione (1470), d'on trau la major part dels fenòmens miraculosos del pare Vicent. En canvi, trobem obres contemporànies com la que es va publicar l'any 2002, realitzada per Joan Francesc Mira (*Sant Vicent Ferrer, vida i llegenda d'un predicador*), que parlen a la vegada d'ambdós aspectes: de la influència de sant Vicent en la política civil i eclesiàstica, i de la seua vida miraculosa.

Sobre els estudis religiosos del sant hem de dir que la *Llegenda daurada* només parla de l'entrada en l'Orde de Predicadors al Convent de Sant Doménec de la ciutat de València. En canvi, sabem per la resta de fonts que sant Vicent Ferrer és nomenat Mestre en Teologia l'any 1388: encara avui es pot observar a la capella del Sant Calze de la catedral de València el púlpit gòtic seu de la Càtedra de Teologia que va ocupar sant Vicent entre els anys 1385 i 1390.

Un fet que canviaria el rumb de la vida del nostre sant és la visió que va provocar en sant Vicent la necessitat d'evangelitzar el món. Així explica aquesta visió la *Llegenda daurada*:

Por este tiempo, estando en la pontificada residencia de Avignon aquejado de gravísimas fiebres, apareciósele Nuestro Señor Jesucristo envuelto en deslumbrantes resplendores y recibió de Él el encargo de recorrer todas las tierras de Occidente predicando el Evangelio y anunciando a todas las gentes que el día del juicio estaba próximo. Cristo lo consoló, dióle algunas instrucciones concretas para mejor cumplimiento de la misión que acababa de encomendarle, y acto seguido, dándole con su mano en señal de amistosa familiaridad una leve y cariñosa palmadita en su mejilla, desapareció. En aquel mismo momento san Vicente se sintió completamente curado de sus fiebres, se levantó, se vistió y se dispuso a cumplir puntualmente el encargo del divino Maestro.

### 3. EL PREDICADOR

La de predicador és, sense cap mena de dubte, la part més estudiada i coneguda del sant valencià, i la que ha provocat i configurat la imatge que avui tenim sobre el sant del «Timete Deum». Com hem vist anteriorment, la visió que va tenir a Avinyó li va canviar la vida. Des d'aquell mateix moment va consagrar la vida a la predicació. Amb freqüència, el mateix sant al·ludirà aquest moment de revelació en els seus sermons.

Tot el que envoltava la predicació del pare dominic era un autèntic espectacle. Acompanyat per milers de persones, Vicent Ferrer va predicar arreu d'Europa: la Corona d'Aragó, Castella, Occitània, les regions italianes, França, Bretanya... I tenint en compte la gran varietat de llocs que va visitar, crida l'atenció un detall que apareix en les diferents fonts vicentines: sant Vicent Ferrer sempre va predicar en la seua llengua, el català, i pertot arreu l'entenien a la perfecció:

El Espíritu Santo infundió en su alma muy diversos carismas, y entre ellos especialmente el don de lenguas, merced al cual aunque en todos los lugares del mundo en que predicó usó siempre su propio idioma nativo, quienes asistían a sus predicaciones entendían cuanto decía tan perfectamente como si les estuviese hablando en la lengua que ellos entre sí hablaban.

Mereixqué atényer aquella excelça gràcia per l'Esperit Sant als gloriosos apòstols donada que, en la sua pròpia lengua sermonava, y, egualment lo qui estava luny com lo qui prop estava lo entenía.

Entrava a les ciutats damunt d'un ase i era seguit per gents de totes les condicions: clergues, nobles, laics, dones, homes, joves, vells, etc. I molt sovint s'organitzaven autèntiques processons on els penitents es flagel·laven en busca del perdó diví. L'ocasió esdevenia així una festa de la sang i l'automartiri. A banda del que acabem de dir, també anava sempre acompanyat d'uns escriptors que s'encarregaven de copiar tot allò que el sant expressava en els sermons, incloent-hi el ric llenguatge gesticular.

La predicació no la va inventar fra Vicent, ja feia més de dos segles que hi havia gent que es preocupava a invertir temps i energia amb la intenció d'oferir als sermonadors de torn un manual pràctic amb el qual poder estructurar els sermons amb coherència, i apropar-los un poc més a la mentalitat escolàstica. Aquesta mena de volums o manuals eren les *artes praedicandi*, que van ajudar a la fixació d'un determinat model de sermó durant la baixa edat mitjana. Van contribuir sense cap mena de dubte a establir una ordenació lògica del sermó temàtic, així com també de la presentació i la definició dels recursos que hom podia utilitzar. És a dir: ensenyaven com s'havia de fer el sermó i amb quins recursos. Fet i fet, les *artes praedicandi* van propiciar la formació de nous predicadors i el reciclatge d'altres, i van donar com a resultat una autèntica literatura pedagògica.

Per a parlar de la predicació del sant valencià cal tenir present la forma de ser i sentir de l'orde dominicà. El ja esmentat sant Doménec va ser l'encarregat de fundar aquest orde —el primer de predicadors de la cristiandat. Va ser a Tolouse durant la croada contra els albigesos i confirmada pel papa Honori III l'any 1216. L'orde compta al llarg de la història amb personatges il·lustres, com els doctors de l'Església sant

Albert Magne i sant Tomàs d'Aquino, sense oblidar-nos d'altres figures importants com sant Bertolomé de las Casas —de màxima notabilitat durant el descobriment del nou món i defensor dels drets dels indígenes—, el mateix sant Vicent Ferrer o, naturalment, el fundador, sant Doménec de Guzmán. La gran novetat que aporten sant Doménec i els seus companys no va ser només copiar els criteris tradicionals, sinó adaptar-los a les necessitats del moment. El text de base de l'espiritualitat dominicana és el *Liber consuetudinum*, elaborat l'any 1228 a París amb el mandat de Jordà de Saxònia, i modificat un poc més tard pel català sant Raimon de Penyafort. La màxima primordial de l'orde va ser la predicació dels Evangelis per tots els pobles: serien els missioners del missatge de Crist al món. Naix, per tant, un orde amb una clara vocació d'universalitat.

En el cas de sant Vicent Ferrer, la concepció teòrica específica de la qual parteix per a fer l'estructura dels sermons ha pertanyut fins avui al terreny de les especulacions, probablement perquè no en segueix cap concreta de manera completa. Sanchis Guarner (1973, 22-24) i Martí de Riquer (1983, 221-225) expliquen que una gran part de l'estructura del sermó vicentí ve de l'*Ars praedicandi populo* del franciscà Francesc Eiximenis. En canvi, el pare Adolfo Robles (1995, 24) afirma que l'estructura del sermó vicentí segueix més el camí marcat per Waleys i els dominics, i menys el tractat d'Eiximenis (que es correspondria amb el model franciscà). Tenint en compte tot plegat —cal dir com que totes les *artes* participen d'uns trets comuns—, podem distingir uns components inalterables en el sermó:

- La *introductio*, amb el tema bíblic (en llatí), la salutació a l'auditori, el recordatori de la festa del dia —si era el cas— i el rès de l'Avemaria.

- La *introductio thematis*, amb una breu exposició del sentit literal del tema i de les conclusions morals que se'n deriven.

- I la *divisio thematis*, és a dir, l'enunciació de les diferents seccions o parts que el tema permetia de tractar, i que donava pas directe a la *prosecutio* o desenvolupament d'alguna o de totes les parts enunciades.

D'acord amb aquests components, oferim a continuació un exemple del que seria l'inici d'un sermó de sant Vicent, corresponent a un

dels sermons de Quaresma que va predicar durant una de les estades a la seua València natal.

*Lucerna fulgores illuminabit te (Lc, 11 originaliter, recitative vero in Evangelio hodiernae solemnitatis, escribitur verbum illud).*

Segons que hui és l'ofici del gloriós sent Benet, així serà nostre preïc, de tal confesor e pare de religió. No deu remanir la sua festa sens sermó: veurem moltes bones doctrines.

Bona gent! *Primo: «Ave Maria etc.».*

Hi ha dues particularitats que confirmen les apreciacions anteriors:

a) En la introducció i després del tema proposat, Vicent Ferrer saluda l'auditori amb una «Bona gent!» procedent dels antics manuals de retòrica, i adaptat al model de les *Artes*. Aquesta fórmula és censurada per Francesc Eiximenis.

b) En el desenvolupament del sermó s'utilitzaven diverses tècniques, com ara les subdivisions rimades i les *distinctiones*. Fra Vicent prefereix les *distinctiones* a les *subdivisiones*, que l'allunyaven del *thema* i feien la prèdica més difícil d'entendre.

Els diversos punts en què havia estat dividit el tema eren desenvolupats separadament i ordenadament, sempre de forma lògica, sòlida i rigorosa. A més, solien tenir algunes *semblances* o *exempla*, els quals tenien una gran eficàcia per a la comprensió del sermó i eren molt coneguts pels moralistes medievals. El predicador sol introduir els exemples amb fórmules explícites com «e heus-ne ací una semblança», «ara escolteu bé les coses que us diré», «una semblança bella, voleu saber com?», etc.

Segons V. Almazán, les semblances o exemples vicentins consten sempre de tres membres:

1. La presentació del cas
2. La dramatització d'aqueix cas
3. Una moralització relativa al cas presentat i dramatitzat

Sense cap mena de dubte van ser els sermons els que van acabar de configurar la imatge del sant. Durant aquesta època s'arreglen la majoria de miracles atribuïts al sant, no només al País Valencià, sinó per

tot Occident. Conegutíssimes eren les seues conversions, descrites en les cròniques que ens parlen del sant. Sense anar més lluny, l'obra de Miquel Pereç ens diu:

e altres peccadors nefandíssims, fent-los fer pública y verdadera penitència; convertí XXV milia juheus e huyt milia moros a la veritat de la santa fe

Exactament el mateix ens diu la *Llegenda daurada* sobre aquest fet:

en la medida de que esto es posible a un hombre, los misterios de la Sagrada Escritura, y que más de 25.000 se convirtieran y bautizaran en diferentes lugares de España. Con su santa predicación obtuvo también la conversión de unos 8.000 sarracenos.

Aquesta coincidència i d'altres que hem trobat entres les dues obres ens fan sospitar que Miquel Pereç degué tenir entre les seues fonts la *Llegenda daurada*: al capdavant, el recull de vides de sants més famós de l'edat mitjana.

Com ja hem dit al començament, sant Vicent va tenir una gran influència en la política internacional del moment, no solament en el Cisma d'Occident, donant suport al papa d'Avinyó, sinó també com a figura clau en el Compromís de Casp: el 24 de juny de 1412, festivitat de Sant Joan Baptista, Vicent Ferrer votaria a favor de Ferran d'Antequera com a successor de Martí l'Humà en el tron de la Corona d'Aragó. Tornant al tema del Cisma, el pare Vicent va mostrar de manera contundent en nombroses ocasions l'adhesió a la causa del papa Lluna. Així, per exemple, en aquest sentit l'any 1380 escriu *De moderno Ecclesiae Schismate*, una obra que explicava els motius del seu suport al papa avinyonés.

En l'última dècada de vida, l'activitat apostòlica del pare Vicent va tenir una gran importància, especialment a les nostres terres. La vespra de Sant Joan de l'any 1410 Vicent Ferrer torna a València després de quinze anys d'absència. El dominicà es va trobar una ciutat que presentava dos problemes públics de primer nivell: la lluita entre els llinatges dels Centelles i els Vilaragut a escala més local; i en el nivell estatal el problema de la successió després de la mort sense descendència



del rei Martí aquell mateix any. Si tenim en compte com era rebut el pare Vicent pertot arreu, no és difícil imaginar què va suposar el seu retorn a València.

A propòsit del poder de convocatòria, i segons conta l'anotació d'un *Libre de memòries* de l'època, es va produir una curiosa anècdota entre el pare dominic i el predicador franciscà Francesc Eiximenis. En veure el gran seguici que portava darrere el pare Vicent, Eiximenis li va preguntar irònicament: «Frare Vicent, què fa la bufa?». La tradició popular afirma que el dominicà va respondre: «La bufa va i ve, però no es deté». Segons explica el DCVB en la seua vuitena accepció, hem d'entendre el mot *bufa* com a *vanitat*.

El dietari del capellà d'Alfons el Magnànim arreplega l'èxit i l'emotivitat que convocaven les prèdiques del pare Vicent:

Tots jorns lo dit mestre Vicent deia missa cantada, ab moltes llàgremes, e après la missa sermonava, e los seus sermons eren de tanta gràcia, que totes generacions de gents l'entenien. E contínuament lo seguien més de CCC persones, entre hòmens e dones, on havien molts preveres e hòmens agraduats e de sciència (GUARNER: 1973, 14).

Aquesta tasca apostòlica que va dur a terme el pare Vicent l'any 1410 al llarg de tot el Regne de València és recordada encara en molts pobles i ciutats del nostre país amb gran devoció i popularitat, com veurem més avant.

Durant l'any 1411 i les primeries de 1412, sant Vicent va exercir el seu apostolat pels regnes veïns de Múrcia i Castella. Tanmateix, a finals del 1412, uns mesos després de la resolució del Compromís de Casp, sant Vicent Ferrer torna a València per ordre explícita dels Jurats de la ciutat per tal de pacificar els nous aldarulls que hi reviscolen entre els Centelles i els Vilaragut. El resultat del Compromís de Casp era el motiu de les renovades disputes. Per una banda els Centelles, amb el suport de l'aristocràcia, eren partidaris del candidat aragonés, Ferran d'Antequera, de la Casa de Trastàmara —que seria finalment elegit rei—; d'altra banda la candidatura catalana de Jaume d'Urgell era seguida pels Vilaragut, els Jurats de la ciutat, la burgesia i el governador del Regne de València, Guillem de Bellera. Vicent Ferrer va acceptar finalment

exercir-hi de pacificador, i durant la primera meitat de 1413 estava a cavall entre les seues predicacions i les tasques de mediador entre els dos bàndols esmentats. Així doncs, el pare Vicent va predicar a la ciutat de València tota la Quaresma d'aquell any. A finals del mes d'abril sant Vicent Ferrer abandona la ciutat de València contrariat per les reticències que hi trobava als seus esforços pacificadors. El també dominicà Vicent Diago parla de l'episodi. Segons aquest historiador, el pare Vicent va dir que no tornaria mai més a la seua ciutat amb aquestes paraules: «Ingrata pàtria, no tindràs el meu cos!». La tradició popular afegeix que el sant predicador es va espolsar les espadenyes, perquè no volia emportar-se'n, de València, ni la pols, la qual cosa recorda el passatge evangèlic segons el qual *ningú és profeta a la seua terra*.

Una vegada abandonada la ciutat de València, el pare Vicent va continuar la seua missió apostòlica per terres de la Plana, els Ports i el Maestrat. L'estiu d'aquell 1413 va assistir en una disputa teològica amb rabins jueus, organitzada per Benet XIII a la ciutat de Tortosa. I l'any 1416 inicia la seua última etapa de predicació a la ciutat rossellonesa de Perpinyà.

Els últims anys de la seua vida els va continuar amb la predicació per Occitània, per les regions de la França central i, finalment, a la Bretanya. Miquel Pereç recull (segurament de la *Vita sanctii confessoris*, de F. Castiglione) tota una sèrie de miracles vicentins que ocupen la major part de la seua obra. Hi destaquen els miracles relacionats amb la fortalesa personal davant les temptacions carnals —també trobem en la *Llegenda daurada* miracles d'aquest tipus. Però sobretot Pereç ens remarca els miracles fets amb xiquets, molt sovint morts. I és que el tema de la resurrecció en la tautologia del sant valencià és molt present: no solament durant la vida del sant, sinó després de la mort d'aquest i tot. En destacarem un que s'arreplega en la *Llegenda daurada*:

El Señor obró mediante Él estupendos milagros en tierras tolosanas y en muchos sitios. En la ciudad de Tolosa una mujer que estaba loca, parió un hijo, y nada más parirlo lo troceó y coció los pedazos en una olla. Su marido consiguió reunir los trozos cocidos de la criatura, y llorando acudió con ellos a san Vicente y le rogó que devolviera la vida a su hijo. El santo resucitó al niño, y

éste, durante toda su vida, en recuerdo de tan portentoso milagro, conservó en su cuerpo las cicatrices de las antiguas sajaduras.

Com veiem, la *Llegenda daurada* situa aquest miracle en terres tolosanes. En canvi, la tradició valenciana ha situat aquest portentós esdeveniment a la capital de la comarca dels Ports, Morella. Encara ara s'hi poden admirar, a la casa on segons la tradició va passar el miracle, uns taulellets de ceràmica amb la representació gràfica del miracle del xiquet trossejat, cuit i ressuscitat.

Per últim volem destacar breument una altra de les dimensions més conegudes del sant: la del pare Vicent com a profeta. Respecte a aquest assumpte totes les fonts —i en especial les locals— coincideixen a destacar una profecia: la del primer papa Borja. Conta la tradició que un dia mentre el pare Vicent es trobava fent un sermó a València, un cavaller de nom Ferran va presentar el seu nebot davant del sant, per tal que fóra beneït. Aquell xiquet no solament va ser beneït: de més a més, el pare Vicent li va profetitzar que un dia seria papa, i l'encarregat de dur el seu nom als altars de l'Església. Efectivament, aquell xiquet posteriorment seria el papa valencià Calixt III, i s'encarregaria de canonitzar el sant dominic en un procés on hi hauria més de 850 miracles atribuïts al pare Vicent.

El nostre sant va acabar els seus dies un Dimecres de Cendra, el 5 d'abril de 1419, assistit per un grup de religiosos del seu Orde a la ciutat bretona de Vannes, on actualment és molt venerat.

Sant Vicent Ferrer va ser canonitzat només 35 anys després de la seua mort, el dia de la festivitat de sant Pere i sant Pau (29 de juny) de 1455. Ja hem dit que el responsable de tal canonització va ser el papa Calixt III, també valencià; i que el seu pontificat va ser prodigiosament anunciat pel mateix Vicent Ferrer quan aquell papa Calixt III era encara un xiquet anomenat Alfons de Borja. El procés de canonització inclou un total de 378 testimonis, tots ells del segle XV, que aportaren les seues vivències i testimonis, entre ells el rei Alfons V el Magnànim. L'original del procés de canonització de sant Vicent Ferrer, que inclou com diem testimonis i documents notariaus, es conserva en tres manuscrits llatins a la catedral de la ciutat bretona de Vannes, a la Universitat de València i a Palerm. D'aquesta última ciutat, i més concretament del convent de San

Domenico, va eixir el que ha estat considerat el primer biògraf del sant valencià, Pietro Ranzano.

#### 4. SANT VICENT FERRER EN ELS NOSTRES DIES

No és estrany amb tot el que hem comentat fins ara que la figura de sant Vicent Ferrer tinga en els nostres dies una repercussió considerable, no solament al País Valencià —on és el sant patró—, sinó també per tots els llocs on va predicar la paraula de l'Evangelí: especialment a les poblacions de Bretanya, on va acabar els seus dies. Possiblement el fet de ser el primer sant canonitzat de l'antic Regne de València va ser fonamental per a la devoció del poble valencià cap al seu sant per antonomàsia. El dia de la seua onomàstica és festa en molts indrets del país, però el fet que aquesta data siga sovint Quaresma o Setmana de Passió en dificulta la solemnització. Per aquest motiu, l'any 1594 el papa Clement VIII, a instàncies de l'arquebisbe sant Joan de Ribera i el Capítol Catedralici, va concedir una butla perquè es poguera celebrar el dilluns de la segona setmana de Pàsqua, coincidint així amb l'esclat de la primavera i l'arribada de l'aigua a les nostres àrides terres: és per això que el sant valencià dóna nom a molts paratges on les fonts i els pous són presents; i conta la tradició popular que mai no quedaran sense aigua per la intercessió del sant dominic. És el cas de la Font de Quart a la Vall de Segó, o de la famosa Font de Sant Vicent a Lliria. No ens podem oblidar tampoc del Pouet de Sant Vicent, una font que gaudeix de gran devoció per part dels fidels i que es troba a la mateixa casa natalícia del sant, al carrer de la Mar de València, amb —segons diuen— prodigioses propietats curatives.

Com hem dit adés, moltes poblacions valencianes tenen sant Vicent com a patró o com a sant de referència a la població. És el cas —per exemple— de la Vall d'Uixó, Xirivella, Oliva, Cullera, Terrateig, Agullent, Teulada, Bussot, Sant Vicent del Raspeig, l'Alcora, Llucena, Borriol, Camp d'Elx o Lliria. A més, és estrany el poble o la ciutat que no té un carrer, una plaça, una ermita o una església dedicada a l'advocació del sant dominic. Fins i tot, algunes poblacions recorden amb plaques commemoratives el pas de sant Vicent per la població, com per exemple el cas de Morella, Xàtiva, Alcoi, Elx, Alacant, Xàbia o Oriola.

Tanmateix, la seua festa pren una importància màxima al Cap i Casal, i a poblacions limítrofs de l'Horta com Meliana, Mislata o Ribarroja. Sant Vicent Ferrer (o *Sant Vicent el del Didet*, com és conegut popularment a València per a diferenciar-lo del patró, sant Vicent Màrtir) és la figura central del teatre religiós popular que encara mantenen els veïns amb el nom de *Miracles de sant Vicent*. Aquestes representacions són escenificades per xiquets menors de catorze anys en cadafals muntats enmig dels carrers i les places de la ciutat on segons la tradició el sant va fer alguns dels seus miracles. Són moltes les associacions vicentines que s'agrupen a València per celebrar les festes en honor al sant. Destaquen els diferents *altarets* encarregats d'escenificar les representacions teatrals dels miracles. Aquests altars són els del Carme, del Mar, del Mercat, del Mocadoret, de la Pila Baptismal, del Mercat de Colom, de la Platja, de la Plaça del Pilar, de Russafa, del Tossal i del Sant Àngel Custodi.

És costum també a la ciutat de València realitzar una mena de *ruta vicentina* quan s'apropen les festes en honor al sant. Es tracta de deu llocs relacionats amb la vida del pare Vicent, començant per la casa natalícia i acabant per l'església de Sant Esteve (on va ser batejat), tot passant pel convent de Predicadors, la Catedral, la basílica de Sant Vicent Ferrer, les esglésies de Sant Martí, els Sants Joans i Santa Mònica, la plaça del Miracle del Mocadoret i la capella del Col·legi Imperial de Xiquets Orfes, fundat pel sant en la visita a València de 1410 —i on se'n conserva una relíquia.

## 5. CONCLUSIONS

Hem intentat donar llum a alguns aspectes de la vida del valencià més universal: aspectes potser poc tractats o coneguts fins ara. Amb tal propòsit, ens hem basat en la *Vida de sant Vicent Ferrer*, de Miquel Pereç, clar exemple de l'hagiografia medieval que recull la primera tradició hagiogràfica vicentina, que és paradoxalment una de les menys estudiades. També hem intercalat informacions extretes de la famosa *Llegenda daurada*, així com també d'obres actuals que han revisitat la biografia del sant. Hem trobat oportú i necessari comparar les informacions que presenten les dues obres esmentades perquè considerem que

són claus en els estudis posteriors que s'han fet sobre la figura de sant Vicent Ferrer. I, així mateix, com no podia ser d'una altra forma, hem remarcat l'època clau que conforma el sant Vicent més conegut: el predicador i autor de nombrosos miracles, que ha tingut una gran repercussió en el patrimoni etnopoètic valencià, particularment en aquells llocs per on el sant valencià va passar. En definitiva, hem volgut suggerir les claus per a un repàs divulgatiu a una vida, la seua, on els fets biogràfics objectius i el pes de la tradició popular són indestriables: començant amb els indicis divins que sentia la mare durant l'embaràs, i acabant amb la mort a la ciutat bretona de Vannes, tot passant —com no podia ser d'una altra manera— pels moments més decisius; la influència política i eclesial, la formació, els sermons, els miracles i les profecies; i, per descomptat, la petjada que ha deixat als pobles i les ciutats del nostre país en forma d'ermites, esglésies, places, rondalles, llegendes, rituals, fonts, creences, processons, etc. Sense cap mena de dubte, el pare Vicent va ser un dels valencians més influents de tota la història, amb una personalitat, una forma de ser i una visió de la religió que no deixava ningú indiferent.

#### BIBLIOGRAFIA

- RIQUER, Martí de (1964): «Sant Vicent Ferrer», en *Història de la literatura catalana*, vol. 2, Barcelona, Ariel, p. 197-264.
- PEREÇ, Miquel (1994): *La vida de Sant Vicent Ferrer*, València, Vicent Garcia [edició de l'original de 1510, a cura d'Antoni Ferrando].
- MARTÍNEZ ROMERO, Tomàs (2002): *Aproximació als sermons de Sant Vicent Ferrer*, Paiporta, Denes.
- MIRA, Joan Francesc (2002): *Sant Vicent Ferrer: vida i llegenda d'un predicador*, València. Bromera.
- ROBLES, Adolfo (1995): *Colección de sermones de Cuaresma y otros según el Manuscrito de Ayora*, València, Ajuntament de València, 1995.
- SANCHIS GUARNER, Manuel (1973): *Sermons de Quaresma*, 2 vol., València, Albatros.
- VORÁGINE, Santiago de la (1982): *La leyenda dorada*, Madrid, Alianza [traducció directa del llatí al castellà de la *Llegenda aurea* de Jacopo da Varazze, a càrrec de José Manuel Macías]